

Bijlage 2. Terms of Reference

Evaluatie van het programma Matra Training voor Europese Samenwerking (MTES)

1. Introductie

Deze terms of reference zijn opgesteld voor een tussentijdse evaluatie van het MTES programma (en de voorlopers daarvan: ADEPT en MOP), voor de periode van 1999 tot en met 2007. Het programma wordt uitgevoerd door de EVD/Cross gebaseerd op een convenant met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Deze evaluatie vindt plaats in het kader van de bestaande Nederlandse regelgeving voor de monitoring en evaluatie van programma's (RPER), die sinds 2002 van kracht is en die stelt dat overheidsprogramma's minstens eens per vijf jaar dienen te worden geëvalueerd.

In deze evaluatie staat een van de Matra instrumenten, het MTES, centraal. Doelstellingen van de evaluatie zijn:

- het in kaart brengen van de doeltreffendheid van het programma in de context van de doelstellingen (effectiviteit)
- een evaluatie van de doelmatigheid van afspraken en procedures voor de uitvoering van het programma (efficiency)
- het formuleren van aanbevelingen voor de toekomst

2. Kader

Het Matra Programma (het Sociale Transformatie Programma voor Centraal- en Oost-Europa) is ontwikkeld door het Ministerie van Buitenlandse Zaken om de overgang naar een pluriforme democratie in Centraal- en Oost-Europa te ondersteunen. Primaire doellanden vormden de landen die lid wilden worden van de Europese Unie (EU).

Één van de instrumenten die hierbij gebruikt is, was het ADEPT programma. In dit programma werden korte en op maat gemaakte cursussen aangeboden aan hogere ambtenaren op een aantal belangrijke onderwerpen die betrekking hebben op de (toekomstige) implementatie van het *Acquis Communautaire*. Het bureau CROSS heeft het programma ontwikkeld en uitgevoerd sinds 1999.

In de periode van 1999 tot en met 2004 zijn 2383 ambtenaren getraind op 13 verschillende thema's. De cursusthema's worden op basis van de vraag in de doelgroepen en in overleg met de betrokken Nederlandse vakdepartementen vastgesteld. In eerste instantie ging het in deze periode om de volgende 10 landen: Bulgarije, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Tsjechië. Later werden daaraan toegevoegd Kroatië en Turkije. Zij konden zich aanmelden voor alle cursussen die vanaf augustus 2001 zijn georganiseerd.

Daarnaast was er het Matra Opleidingen Programma (MOP – een subsidieregeling waarmee in Nederland gevestigde onderwijsinstellingen in staat worden gesteld tot het verzorgen van postgraduaatsopleidingen t.b.v. studenten uit de doellanden).

Als uitvloeisel van de Matra Beleidsbrief 2004 aan de Tweede Kamer zijn per 1 januari 2005 ADEPT en het programma Matra Opleidingen Programma (MOP) beëindigd en omgezet in het Matra Training voor Europese Samenwerking (MTES). Het MTES biedt deelnemers de mogelijkheid kortdurende cursussen en een aantal academische programma's te volgen.

Met de toetreding in 2004 van een aantal van de Matra-landen tot de Europese Unie, waarmee het transformatieproces is afgerond, is het Matra-programma in deze landen uitgefaseerd. Het Matra-programma is daarna in aangepaste vorm voortgezet en meer gedifferentieerd ingezet voor samenwerking met de nieuwe lidstaten, kandidaatlidstaten en buurlanden van de Europese Unie. MTES is tot 1 januari 2007, met het oog op de coalitievorming, toegankelijk gebleven voor de nieuwe lidstaten en daarnaast opengesteld voor Turkije, Servië, Kroatië, Bulgarije en Roemenië en de oosterburen Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne en Moldavië en selectief voor de zuiderburen Marokko en Jordanië.

In de bijlages 3 en 4 vindt u een overzicht van de opleidingen en van de aantallen deelnemers.

De Matra beleidsbrieven 2001 en 2004 zijn te vinden op de website van de Tweede Kamer.

Doelstellingen van het MTES

Het MTES programma maakt deel uit van het Matra programma voor Europese samenwerking, dat als doel heeft een bijdrage te leveren aan:

1. Versterking van partnerschap met nieuwe EU-lidstaten
2. Voorbereiding op toetreding tot de Europese Unie voor kandidaatlidstaten
3. Bevordering van nabuurschap met de ooster- en zuiderburen van de Europese Unie

Het programma voor Europese samenwerking beoogt onder meer de bilaterale betrekkingen van Nederland met de betreffende landen op overheidsniveau te versterken. Voor de groep van nieuwe EU lidstaten staat de strategische samenwerking en coalitievorming tussen de publieke instellingen centraal, voor de kandidaatlidstaten is versterking van publieke instellingen met het oog op overname en implementatie van het EU acquis de voornaamste doelstelling. Voor de ooster- en zuiderburen van de uitgebreide Europese Unie is het oogmerk de betrekkingen op overheidsniveau aan te halen met het oog op harmonisatie van de in deze landen geldende normen met de Europese normen voor democratie en rechtsstaat.

Binnen deze context biedt het MTES programma opleidingen aan aan overheidsfunctionarissen met het oog op capaciteitsopbouw en het opbouwen van duurzame netwerkverbanden met Nederland. Nevendoelstelling is institutionele versterking en capaciteitsopbouw van zuster-onderwijsinstellingen in partnerlanden.

2.2. Sub-programma's

Het MTES programma bestaat uit twee types trainingen:

- a. Academische programma's op het gebied van goed bestuur, met een duur van 12 tot 24 maanden. Thema's zijn onder meer internationaal/Europees recht, bestuurskunde, Europese studies, public health.

- b. Kortere trainingen over transformatie gerelateerde onderwerpen, met een duur van twee tot drie weken. Onderwerpen zijn onder meer sociale zaken/werkgelegenheid, het functioneren van de structuurfondsen, water management, overheidscommunicatie, samenwerking met de EU/Brussel, landbouwpolitiek.

De doelstelling van **de academische programma's** is het opleiden van recent afgestudeerden en jonge ambtenaren (leeftijdsgrens ligt op 35 jaar) op onderwerpen die relevant zijn voor goed bestuur. Een andere belangrijke doelstelling is het creëren van netwerken tussen de deelnemers van deze programma's.

Elk programma bestaat uit drie componenten:

- een volledige academische opleiding, waarbij een Masters diploma kan worden behaald
- een sociaal programma dat zich richt op het leren kennen van Nederland en het opbouwen van een netwerk tussen de deelnemers
- een persoonlijk ontwikkelingsprogramma met als doel het ontwikkelen van de professionele vaardigheden.

De doelstelling van de **korte trainingen** is het trainen van hoge ambtenaren op gebieden die relevant zijn voor relaties met en toetreding tot de Europese Unie.

Elk programma bestaat uit drie onderdelen:

- een theoretisch deel dat gebaseerd is op de (Europese) wetgeving
- een praktisch deel dat gericht is op de ontwikkeling van vaardigheden (zoals het opstellen van beleidsdocumenten, presentatietechnieken en management van de project-cyclus)
- studiebezoeken

Op basis van de relevantie van een thema of onderwerp wordt bepaald voor welke landen een training of opleiding toegankelijk zal zijn.

2.3. Management van het MTES

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de afdeling Uitvoering Matra (DZO/UM), is verantwoordelijk voor de aansturing van het MTES programma, dat wordt uitgevoerd door EVD/Cross. Richtinggevend voor de uitvoering is het convenant en de daarbij behorende bijlage met betrekking tot de uitvoering van het MTES.

DZO/UM en EVD/Cross maken jaarlijks, op basis van een voorzet van EVD/Cross, afspraken over de aan te bieden trainingen en de groepen landen waarvoor zij toegankelijk zullen zijn. Het streven is een evenwichtige verdeling van opleidingen over de verschillende landen en de verschillende Matra thema's.

De EVD schrijft per thema een aanbesteding uit en legt de uitslag van de tender procedure ter goedkeuring aan DZO/UM voor. Na akkoord wordt de opleiding/training via de EVD website en via ambassades bekend gesteld aan het publiek, relevante departementen en aan nationale coördinatoren van de overheid van de doellanden.

Kandidaten kunnen zich aanmelden via de website www.cross-agency.nl en het indienen van een officieel verzoek via de Nederlandse ambassade. De EVD legt de kandidaten voor selectie voor aan de uitvoerder van de training/opleiding.

De EVD monitort voorts de uitvoering van de opleidingen/trainingen en doet daarvan jaarlijks aan DZO/UM verslag.

3. Verdere uitwerking van de evaluatie

De evaluatie zal zich richten op zowel de doeltreffendheid als de doelmatigheid van het MTES programma en heeft als doel:

- het in kaart brengen van de doeltreffendheid van het programma in de context van de doelstellingen (effectiviteit)
- een evaluatie van de doelmatigheid van afspraken en procedures voor de uitvoering van het programma (efficiency)
- het formuleren van aanbevelingen voor de toekomst ter verbetering van de impact en uitvoering van het programma

Vragen die hierin worden meegenomen zijn onder meer:

- hebben de cursussen bijgedragen aan een verbetering van overheidsfunctioneren, met name waar het gaat om relaties tussen overheid en maatschappelijk middenveld/burgers
- hebben de cursussen bijgedragen aan het ontwikkelen van een netwerk met/goodwill of draagvlak voor Nederland in de doellanden; in hoe verre is de door Cross beheerde databank hierbij instrumenteel gebleken
- zijn er, in het licht van de doelstellingen van het programma, suggesties voor andere trainingsmodaliteiten dan de huidige formule van drie weekse trainingen dan wel academische studies van een tot twee jaar in Nederland, aan te bevelen

Daartoe zal de evaluatie een appreciatie geven van de uitwerking van de centrale assumpties van het MTES programma in de praktijk en in hoeverre het in staat is geweest kwalitatief goed onderwijs aan te bieden op voor de deelnemende landen relevante thema's. Daarnaast zal worden bezien of het programma heeft bijgedragen aan capaciteits- en netwerkopbouw in de doellanden; in hoeverre heeft het programma bijvoorbeeld een kritische massa voor verandering binnen overheidsinstellingen kunnen creëren?

De evaluatie zal daarnaast aandacht besteden aan meer procesmatige vragen en aanbevelingen voor verbetering formuleren. Aandacht krijgen de sturing door BZ, afstemming en samenwerking tussen DZO/UM, EVD, vakdepartementen en ambassades en de gehanteerde procedures voor identificatie, uitvoering, monitoring en evaluatie van de opleidingen en trainingen. Vragen die daarbij aan de orde kunnen komen: is er een heldere en effectieve taakafbakening tussen DZO/UM en EVD, is er een adequate taakafbakening voor EVD, ambassades en onderwijsinstellingen met betrekking tot het proces van werving en selectie van deelnemers, mogelijke verbeteringen van de procedures.

Belangrijk onderdeel van de evaluatie zal een desk studie zijn van beschikbare documentatie op het Ministerie en bij Cross, aangevuld met interviews met medewerkers. Er zal bij wijze van steekproef en met het oog op de verdere verdieping, een keuze worden gemaakt voor drie representatieve cursussen die nader worden belicht: Food safety, How to operate in Brussels en Structural Funds. Om zicht te krijgen op de betekenis van het programma in de doellanden zal tevens veldonderzoek in Estland en Roemenië plaatsvinden.

De evaluatie zal in de eerste helft van 2008 dienen plaats te vinden, met een presentatie van een concept eindverslag uiterlijk 15 mei 2008.

4. Gevraagde offerte

Evaluatoren wordt gevraagd om uiterlijk 21 januari 2008 een offerte met gekozen werkwijze, activiteiten en planning, met cv's van evaluator(en)¹ te formuleren, uitgaand van de volgende globale opzet:

- deskstudie op het ministerie en bij de EVD, aangevuld met interviews met medewerkers van Matra, EVD en vakdepartement(en) ; de EVD heeft een uitgebreide databank met gegevens over deelnemers en cursussen en evaluatierapporten
- presentatie van de bevindingen in een inceptierapport dat tevens een verdere uitwerking van de veldbezoeken zal omvatten
- veldbezoeken aan Estland en Roemenië tbv interviews met alumni, nationale coördinator en instellingen met meerdere alumni
- presentatie van de bevindingen van de veldbezoeken en concept eindverslag
- eindrapport met samenvatting van bevindingen, analyse en aanbevelingen

Het voorstel zal tevens een begroting in euro's bevatten. Voor de evaluatie is max €60.000 , inclusief BTW, beschikbaar.

Voor het onderzoek zal een begeleidingscommissie worden ingesteld.

---

¹ Bij voorkeur met ervaring in evaluatie van internationale onderwijs/trainingsprogramma's